

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, асистент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія» **Деменчук Марина Олександрівна**

Дериш М.Ю.

студентка 1-го курсу магістратури факультету цивільної та господарської юстиції Національного університету «Одеська юридична академія»

АДВОКАТСЬКА ЕТИКА У ВІРТУАЛЬНОМУ ПРОСТОРІ

Одним з небагатьох інститутів суспільства, який на даний момент ще користується повагою серед українців є адвокатура, діяльність якої спрямована на захист прав та інтересів людей. Тому стандарти професійної діяльності адвокатів, їх авторитет та поведінка як при здійсненні своїх обов'язків, так і в особистому житті мають важливе значення для ствердження інституту адвокатури у цілому.

Так, як сьогодні практично кожен є активним користувачем Інтернету, юридична сфера не є виключенням. Тому особливість та новизна адвокатської діяльності є здійснення її саме у віртуальному просторі. Тут адвокати починають вести свій блог, сторінку в Instagram, канал на Youtube, проводять юридичні консультації, надають свою експертну думку з того чи іншого питання. У зв'язку з широким використанням соціальних мереж виникло питання правил їх використання, зокрема адвокатами, які мають особливий статус у нашому суспільстві і як наслідок дотримання ними етики під час використання мережі Інтернет є надзвичайно важливим.

Саме тому Звітно-виборним з'їздом адвокатів України було затверджено оновлені Правила адвокатської етики (далі – Правила). Правила були удосконалені новими положеннями щодо дотримання норм адвокатської етики при використанні мережі Інтернет. Зазначені нововведення покликані підвищити авторитет та роль адвокатури в суспільстві, проте варто зазначити, що такі зміни несуть у собі як позитивний аспект (те, що такі нововведення були прийняті і адвокатська діяльність у мережі Інтернет певним чином врегульована), так і приховані недоліки. Серед них:

1. Неможливість ідентифікації конкретної особи в мережі Інтернет. Як приклад, діючий на сьогоднішній час Порядок ведення єдиного реєстру адвокатів України (далі – Реєстр) (затверджений Рішенням Ради адвокатів України № 26 від 17 грудня 2012 року, зі змінами та доповненнями) в пункті 3.1.7 передбачає, що адреса офіційних сторінок адвоката в соціальних мережах може бути внесена до Реєстру за заявою

самого адвоката. Однак з аналізу відомостей можна прийти до висновку, що адвокати майже ніколи не вказують свої офіційні сторінки в соціальній мережі у відповідних розділах Реєстру. Через це, якщо в соціальній мережі від імені адвоката було здійснено публікацію або залишено коментар, який за своїм змістом не відповідає Правилам, проте адвокат не визнає такі дії, встановити, хто саме здійснив відповідну публікацію є фактично неможливим. В той же час під час перевірки скарги член дисциплінарної палати, який перевіряє скаргу, має встановити наявність чи відсутності ознак дисциплінарного проступку адвоката, а тому в першу чергу має визначити, чи дійсно адвокатом здійснювалась відповідна публікація або коментар. Враховуючи, що відповідно до вимог статті 70 Правил адвокат не зобов'язаний доводити свою невинуватість у вчиненні дисциплінарного проступку та усі сумніви щодо доведеності вини адвоката тлумачиться на його користь, відсутність ідентифікації адвоката в мережі Інтернет фактично унеможливило притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності у разі вчинення ним дисциплінарного проступку, передбаченого розділом VIII Правил [1].

2. Невизначеності понять, які вживаються у Правилах. Зокрема, відповідно до ст. 57 Правил адвокат може розмішувати, коментувати лише ту інформацію, використання якої не завдає шкоди авторитету адвокатів та адвокатури в цілому [2]. По – перше, дискусійним є питання об'єктивності критеріїв визначення поняття вищевказаного авторитету, критеріїв та розміру завдання шкоди. По- друге, поняття авторитету адвокатів та адвокатури відсутнє як в законодавстві, так і актах адвокатського самоврядування. По – третє, не зрозумілим також є механізм визначення шкоди, яка завдана публікацією / постом / твітом / коментарем в Інтернеті.

3. Проблема розмежування особистого та професійного життя. Виникає питання чи має адвокат дотримуватися Правил навіть тоді, коли не здійснює адвокатську діяльність.

Наприклад, дисциплінарна палата кваліфікаційно – дисциплінарної комісії адвокатури (далі – КДКА) Одеської області своїм рішенням від 31.07.2018 року притягнула адвоката Х. до дисциплінарної відповідальності за публікацію у Viber-групі (що була створена для спілкування між батьками дітей, що навчаються в одному класі загальноосвітньої школи) повідомлення некоректного змісту. Дисциплінарна палата КДКА Одеської області при прийнятті рішення про притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності виходила з того, що дія Правил поширюється не тільки на всі види адвокатської діяльності, але і на дії адвоката в суспільстві, оскільки особа не позбавляється статусу адвоката в повсякденному житті. Оскільки адвокатом Х. не було дотримано цих принципів при використанні мережі Інтернет при публікації повідомлення з певним некоректним змістом, не було враховано потенційну аудиторію осіб, яких зміст повідомлення

адвоката обурив, дисциплінарна палата вирішила, що адвокат Х. допустила дисциплінарний проступок.

Постановою КАС ВС від 24 червня 2020 року у справі № 815/1830/18 рішення дисциплінарної палати КДКА Одеської області про притягнення адвоката Х. до дисциплінарної відповідальності залишено без змін [3].

Отже, новий розділ Правил є значним кроком, урегулювання питання використання адвокатами мережі Інтернет дуже важливо для репутації адвоката та адвокатури в цілому. Проте Правила містять деякі неточності та потребують доопрацювання, а саме:

- запровадження заходів щодо ідентифікації адвокатів у мережі Інтернет (наприклад, адвокати можуть подавати відомості щодо своїх акаунтів у соціальних мережах для доповнення відомостей в Єдиному реєстрі адвокатів України);

- вилучити з тексту вказаного розділу незрозумілі та оціночні поняття, які можуть призвести до розширеного тлумачення поведінки адвоката у дисциплінарній практиці КДКА та ВКДКА та застосовувати лише ті терміни, які наявні в законодавстві;

- удосконалити процедуру оскарження рішень дисциплінарних палат, що стосуються питань дотримання адвокатської етики при використанні мережі Інтернет;

- надати нормам розділу переважно рекомендаційний характер.

Список використаної літератури:

1. Бойко, Г. В. (2019). Деякі проблемні питання застосування дисциплінарною палатою Правил адвокатської етики при використанні адвокатом мережі Інтернет. Вісник Одеської адвокатури. Спеціальний випуск «Адвокатська етика», 14-16

2. Правила адвокатської етики, затверджені звітно-виборним з'їздом адвокатів України 9 червня 2017 року зі змінами від 15 лютого 2019 року. Вилучено з <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/en/n0001891-17/conv>.

3. Єдиний державний реєстр судових рішень. (2020). Постанова КАС ВС від 24.06.2020 року у справі № 815/1830/18. Вилучено з <http://reyestr.court.gov.ua/Review/90029760>.

Науковий керівник: доктор юридичних наук, професор кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури, професор Національного університету «Одеська юридична академія» ***Косюта Михайло Васильович***